

[eu och facket]

Systemskifte inom kollektivtrafik

Från den första oktober i år kommer det svenska järnvägsnätet att vara helt avreglerat. Till grund för detta ligger ett EU-direktiv från 2007 som slår fast att marknaden för internationell persontrafik ska öppnas upp över i stort sett hela EU-området. I propositionen "Konkurrens på spåret" skriver man att "konkurrens bidrar till att tillgodose resenärernas och samhällets krav på ett attraktivt, effektivt och långsiktigt hållbart trafikutbud av god kvalitet".

Johnny Naderus, ombudsman på SEKO Stockholm, däremot förutspår kaos.

– Tågförseningarna kommer att öka och accelerera. De företag som ger sig in i det här kommer inte att ha de rätta förutsättningarna vad gäller maskinpark och kompetens, därför att de kommer att prioritera vinsten framför kvaliteten.

Beslut om fri konkurrens på alla järnvägssträckor från och med den 1 oktober 2010 har redan fattats. Den 23 mars lade regeringen till ny lag för kollektivtrafiken på riksdagens bord som föreslår i stort sett samma sak när det gäller busstrafiken. Lagförslaget bygger på den så kallade Lundinutredningen som presenterades i höstas och innebär en fullständig avreglering av kollektivtrafiken. Hur många och vilka företag som helst ska fritt kunna konkurrera om trafiken på en skild sträcka.

Hindren för kommersiella bussbolag att köra kollektivtrafik lokalt och regionalt tas bort, enligt förslaget från regeringen. I mycket handlar det om en anpassning till EU:s förordning om kollektivtrafik, men enligt regeringen ska förslagen också innebära att fler väljer kollektivtrafiken. De länstrafikbolag som i dag håller i trafiken ska ersättas av regionala myndigheter.

Den nya kollektivtrafikslagen innebär en ytterligare kommersialisering av busstrafiken, en privatisering av trafiken steg 2. Hittills har kollektivtrafiken varit offentligt finansierad med upphandlingar och privata entreprenörer. Nu lämnas finansieringen i privata händer, ett genombrott när det gäller offentliga verksamheter. Och där ansvaret för finansieringen lämnas ut försvinner också den politiska beslutsrätten.

Enligt lagförslaget ska nya regionala kollektivtrafikmyndigheter ange mål för trafikförsörjningen, både för trafik som man bedömer att den kan utföras på rent kommersiell grund och trafik som man vill upphandla med skatte-medel [allmän trafikplikt].

Betyder det att den som vinner upphandlingen av mindre attraktiva trafikområden får ensamrätt? Nej, det tolereras inte av regeringen. Grundprincipen är fri konkurrens och att vilket privat bolag som helst när som helst kan börja köra kommersiell trafik på vilken linje som helst och när som helst sluta. Meningen är att den nya kollektivtrafikslagen ska träda i kraft 2012.

Gösta Torstensson

Bli med i Folkrörelsen Nej till EU:s Fackliga Nätverk

Lavaldomen och EU:s utstationeringsdirektiv visar att EU är ett allvarligt hot mot den svenska arbetsmarknadsmodellen med konflikträtt och kollektivavtal, eller med andra ord ett grundskott mot de landvinningar som svensk fackföreningsrörelse gjort de senaste hundra åren.

Lissabonfördraget, den nya EU-grundlagen, innebär inget skydd för de fackliga rättigheterna såsom det hävdas från LO-ledningen och andra EU-entusiaster. Tvärtom så innebär Lissabonfördraget i praktiken att Lavaldomen och andra antifackliga EU-domar grundlagsfästs, dvs. de blir cementerade och opåverkbara för politiska beslutsfattare.

Och, som vanligt i EU-sammanhang, det kommer mera. Riksdagen har införlivat EU:s tjänstedirektiv i svensk lagstiftning, vilket medför att låglönekonkurrensen kommer att breda ut sig än mer. Regeringen har tillsatt en utredning med uppdrag att föreslå hur EU:s bemanningdirektiv ska implementeras i svensk lagstiftning. EU-kommissionen planerar ett säsongsarbetardirektiv som enligt LO:s Wanja Lundby-Wedin öppnar för "en total avreglering av arbetsmarknaden".

För att bjuda motstånd mot denna förödande utveckling har Folkrörelsen Nej till EU initierat ett tvärfackligt nätverk, Folkrörelsen Nej till EU:s Fackliga Nätverk. Det är öppet för dig som är fackligt aktiv [eller bara medlem] och EU-kritisk. Det kostar ingenting och du behöver inte vara

medlem i Folkrörelsen Nej till EU [men det är inget hinder].

Nätverkets syfte är utbyte av information, kunskapsuppbyggnad samt att anordna och samordna olika aktiviteter. Nätverket har startat som en mejlgrupp för informationsspridning och med att producera ett digitalt nyhetsbrev. Det kommer också att beredas utrymme för nätverket på hemsidan www.nejtill.eu.se. Efterhand avser vi att anordna seminarier, hearingar, studiecirklar etc. Nätverket avser också att etablera kontakt och samarbete med andra fackligt inriktade EU-kritiska organisationer, såsom Fagbevaegelsen Mod Unionen i Danmark, Trade Unionists Against the EU Constitution i England och Nei til EU:s Faglig utvalg i Norge.

Nätverket administreras av Gösta Torstensson, Folkrörelsen Nej till EU [och passiv medlem i Kommunal]. Du som vill bli med i nätverket mejlar gosta.torstensson@nejtill.eu.se.

Eva Anderzon, Kommunalarbetareförbundet
Jan-Erik Gustafsson, Fackförbundet ST
Jannika Fahlander, Handelsanställdas Förbund
Jannis Konstantis, Fackförbundet Seko
Kent Wahlberg, Livsmedelsarbetareförbundet
Maria Pohn, Vårdförbundet
Mats Norrstad, Lärarförbundet
Pie Blume, Fackförbundet Unionen
Minna Pyykölä, Journalistförbundet
Patrik Ljunggren, Transportarbetareförbundet
Peter Lilja, Industrifacket Metall
Rolf Axelsson, Hamnarbetareförbundet
Magnus Renman, Fackförbundet GS
Lars Lundberg, Byggnadsarbetareförbundet

Lex Laval har trätt ikraft

Den 15 april trädde den så kallade Lex Laval i kraft. Lex Laval består av ändringar i medbestämmandelagen och utstationeringslagen.

Enligt Lex Laval kommer fackförbunden inte tillåtas tvinga gästande företag att betala samma löner och villkor som svenska löntagare har. Det blir endast tillåtet att kräva minimilön och vissa andra minimivillkor. Kan det utländska företaget visa, genom ett kollektivavtal eller lagstiftad minimilön i hemlandet, att minimikraven uppfylls har facket inte rätt att kräva kollektivavtal eller vidta konfliktåtgärder.

Dessutom innebär Lex Laval att Lex Britannia, som ger facken konflikträtt för att tvinga fram svenska kollektivavtal, i praktiken ska avskaffas. Lex Britannia tillkom i början av 1990-talet efter att Sjöfolksförbundets blockad mot det utlandsflaggade fartyget Britannia förklarats ogiltig av domstol. Lex Britannia gjorde det möjligt för facket att tillgripa stridsåtgärder mot ett utländskt företag i syfte att driva igenom ett svenskt avtal.

– Nu blir det okej att diskriminera utländsk arbetskraft. Svenska kollektivavtal tillåts inte vara andra människors möjligheter. Det är en skamfläck för Sverige, säger Johan Lindholm, Byggettans ordförande.

Löftena som svenska folket fick vid EU-inträdet om att den svenska arbetsrätten skulle förbli orörd var ingenting värd.

LEX LAVAL INNEBÄR ETT GRUNDSKOTT mot den svenska kollektivavtalsmodellen. Förslaget röjer väg för låglönekonkurrens och utnyttjande av underbetald arbetskraft från andra EU-länder i Sverige. I förlängningen hotar detta alla löntagares löner och arbetsvillkor i Sverige. Inte utan anledning anser Svenskt Näringsliv att Lavaldomen är ”mycket tillfredställande”.

Men även om riksdagen nu har godkänt de av regeringen föreslagna lagändringar, betyder det inte att striden om Lavaldomen är tillända.

För det första är det så att de lagändringarna som gäller från den 15 april, förr eller senare kommer att prövas i EU-domstolen i ett fall snarlikt det så kallade Lavalfallet. Det är inte säkert att EU-domstolen finner att Lex Laval är tillräckligt för att svensk lagstiftning ska konvergera med EU-rätten. Det kan till exempel inte uteslutas att den allsmäktiga domstolen i Luxem-

burg inte kommer att godta kollektivavtalsreglerade minimilöner, utan ställer krav på lagreglerade minimilöner eller allmängiltigförklarade kollektivavtal. Ett annat exempel är att Lex Laval överlåter till de fackliga organisationerna att kontrollera om de gästande företagen tillämpar villkor som är i nivå med den hårda kärnan av villkor, till exempel minimilön, som kommer att gälla i Sverige. Det är inte uteslutet att EU-domstolen underkänner denna ordning och istället kräver att det är den svenska staten som ska ansvara för denna kontroll.

FÖR DET ANDRA MENAR DE RÖDGRÖNA oppositionspartierna att den borgerliga alliansregeringen har gått längre än vad Lavaldomen kräver. Socialdemokraterna Vänsterpartiet och Miljöpartiet har lovat att de kommer att riva upp Lex Laval om de kommer i regeringsställning efter höstens val och tillsätta en ny utredning vars resultat får man anta inte kommer att vara lika fackföreningsfientligt.

– Nu blir detta en valfråga. Alla i Sverige ska behandlas lika, säger Byggettans ordförande Johan Lindholm.

Gösta Torstensson

Brittiska transportfacket bekämpar privatisering

Den borgerliga majoriteten i riksdagen har drivit igenom fri konkurrens på alla järnvägssträckor från och med den 1 oktober 2010. Endast tre länder i världen har tidigare genomfört en fullskalig avreglering av järnvägen. Storbritannien var först ut under Margaret Thatchers tid som premiärminister. Därefter har Nya Zeeland och den ultraliberala regeringen i Estland försökt sig på det. I samtliga tre fall har det slutat på samma sätt: Praktfiasko och återreglering.

1993 privatiserades de engelska järnvägarna och delades upp på mer än 100 privata bolag. 2001, mindre än tio år senare, tvingades den brittiska staten att återreglera de spillror som var kvar av den brittiska järnvägen, när det privata infrastrukturbolaget Railtrack, som haft monopol på järnvägsunderhållet sedan 1994, gick i konkurs. Detta efter att tre stora tågolyckor under lika många år orsakat 41 dödsoffer, och fler arbetare omkommit på grund av bristande säkerhetsarbete. Spåren hade lämnats att förfalla när järnvägsunderhållet kraftigt försämrades.

Trots detta driver EU på för att genomföra en motsvarande avreglering och privatisering på europainivå, konstaterar Alex Gordon, lokförare som i december valdes till ordförande i det brittiska transportarbetarfacket RMT för de kommande tre åren.

Som exempel nämner han ministerrådets direktiv 91/440/EEC från 29 juli 1991. Detta direktiv ”kräver att medlemsstaterna ser till att järnvägsföretagen görs oberoende av regeringarna,

introducerar kommersiell förvaltning, och skiljer förvaltningen av infrastrukturen (dvs. spåren) från transporterna”.

– Denna EU-ledda så kallade liberalisering har visat sig vara förödande i Storbritannien. Privatiseringen av underhållet ledde omgående till en katastrofal försämring av järnvägsspåren, vilket orsakat många dödsfall i olyckor bland passagerare och personal. Privata järnvägsföretags rekordstora vinster kommer direkt från offentliga subventioner, det pågår en ständig åtstramning av järnvägsanställdas löner och biljettpriserna fortsätter att snabbt stiga, vilket gör järnvägen i Storbritannien till den dyraste i Europa. Trots detta så samtyckte EU:s transportministrar 2005 till att ”liberalisera” det inrikes järnvägsnätet till senast 2010.

Sedan införandet av direktivet 91/440/EEC har ytterligare två järnvägsdirektiv antagits för att tvinga fram ”konkurrensutsättning” av järnvägsfrakt 2006, samt en full ”liberalisering” av passagerartrafiken 2010.

– På EU-språk innebär ”liberalisering” en fullständig privatisering, säger Alex Gordon.

Vad detta betyder i det nyliberala EU har blivit uppenbart under senare år. Grundläggande tjänster som allmänna transporter, post, energi, telekommunikationer betraktas som vinstgivande tillgångar som ska säljas ut. Genom obligatorisk upphandling måste tjänster som blivit kvar i offentlig sektor konkurrera med andra som har privatiserats.

– Detta betyder att förr eller senare kommer välfärdsorienterade offentliga tjänster att helt försvinna, därför att dessa inte är utformade eller avsedda att kunna konkurrera med privata intressen, konstaterar Alex Gordon.

RMT solidariserar sig med alla fackföreningsaktiva som bekämpar privatisering och liberalisering.

– Vi tror att konsekvenserna av järnvägens privatisering, liberalisering och sönderstyckning är angrepp på järnvägssäkerheten, löner, arbetsmiljö, pensioner, fackföreningen som sådan och kollektivavtalssystemet, slutet på en järnväg för alla till förmån för en järnväg som endast drivs i storföretagens intresse och där vinstmotivet har blivit det enda kriteriet för leverera tjänster, samt en dyrare och mindre effektiv järnväg där vinstbehovet går före samhällets behov, säger Alex Gordon.

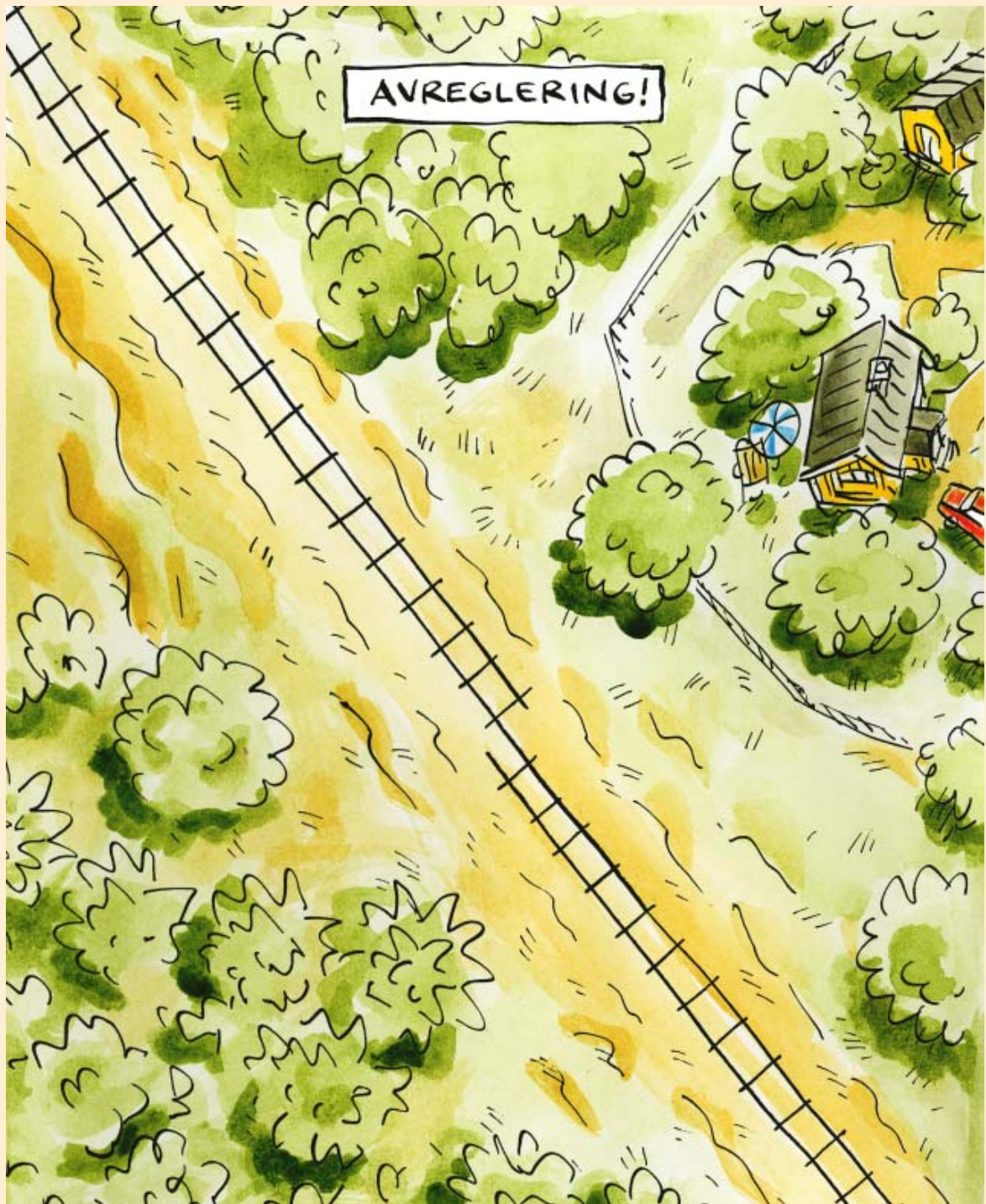

Bild: ROBERT NYBERG

Seminarium om avregleringen och privatiseringen av kollektivtrafiken. Deltagare: Alex Gordon, RMT (England), Stein Gulbrandsen, Fagforbundet (Norge), Martin Viredius, Transport, Jörgen Lundström, SEKO Banverket Företagsfack. Lördag 5 juni 13.00-17.00. ABF-huset, Sveavägen 41, Stockholm. Arrangörer: Folkrörelsen Nej till EU:s Fackliga Nätverk och ABF. Medarrangörer: Transport, SEKO Banverket Företagsfack, Gemensam Valfärd Stockholm. Välkomna!

Lavaldomen har medfört social dumpning i Danmark

Den danska utstationeringslagen ändrades för drygt två år sedan för att motsvara Lavaldomen. Nu blåser de danska byggfacken till strid eftersom lagändringen har medfört social dumpning.

Förslaget kom från den danska Laval-kommissionen, som leddes av den före detta teaterchefen Michael Christiansen med ledamöter från nio huvudorganisationer och fyra departement. En ändring av den danska lag som implementerar utstationeringsdirektivet ska både tillmötesgå EU och bevara den danska avtalsmodellen, var den danska regeringens uppdrag till kommissionen. Syftet var att bevara så mycket som möjligt av de gällande spelreglerna.

I ett tillägg till utstationeringslagen föreslog Lavalkommissionen att blockader eller strejker för avtalsenlig lön ska kunna användas mot utländska företag liksom mot danska på tre villkor: Avtalen ska vara desamma som har slutits av "de mest representativa arbetsmarknadsparterna i Danmark", de ska gälla i hela Danmark och det ska tydligt framgå hur stor lönen ska vara [minimilön].

Det ska stå helt klart för de utländska företa-

gen och deras anställda från andra länder vilken lön som gäller. Ett problem som antyds i utredningen är vad som ska kunna räknas in i en sådan minimilön. Det kan bli problematiskt att räkna in bidrag till avtalspensioner, och bidrag till utbildningsfonder som utstationerade anställda inte kan dra nytta av. Däremot bör semester och barnledighet räknas in.

Konfliktåtgärder, såsom blockader eller strejker, föreslås kunna användas för att få avtal med utländska företag liksom mot danska, förutsatt att avtalet slutits av de mest representativa parterna på arbetsmarknaden, det gäller i hela Danmark och att lönerns storlek tydligt framgår.

Danska LO och arbetsgivarorganisationen DA stod helt eniga bakom förslaget. Även arbetsmarknadsminister Claus Hjort Frederiksen var nöjd: "Utredningens förslag säkrar den danska modellen och konflikträtten. Därmed finns ingen motsättning till EU-rätten."

[Svenskt Näringslivs Jan-Peter Duker gör en annan bedömning: "Jag är tveksam till om den danska lösningen är förenlig med EU-rätten."]

Claus Hjort Frederiksen lade fram ett lagförslag för den danska riksdagen, folketinget, med samma innehåll som i utredningen. Folketinget tog ställning till förslaget i december 2008. Förslaget stöddes av alla partier i folketinget, förutom

Bild: ROBERT INBERG

vänsterpartiet Enhedslisten och högerpopulistiska Dansk Folkeparti.

Den reviderade utstationeringslagen förhindrar danska fackförbund att tillgripa konfliktåtgärder mot utländska företag för att ingå kollektivavtal som ligger i nivå med vad danska företag har ingått. I lagen hänvisas till kollektivavtalens minimilöner, så kallade Lavalavtal. Det menar Finn Sörensen från EU-kritiska Fagbevægelsen mod Unionen, är helt fel strategi.

– Accepterar vi minimilöner befinner vi oss på ett sluttande plan, säger han och befarar att minimilönerna i praktiken blir ett lönetak, och vad man åstadkommit då är att man legaliserar lönedumpningen. Man lagstiftar om att det ska finnas ett A- och ett B-lag på arbetsmarknaden.

DRYGT TVÅ EFTER INFÖRANDET AV SÅ kallade Lavalavtal [eller b-kollektivavtal] blåser byggfackens samarbetsorganisation, Byggefagenes Samvirke, till strid mot den sociala dumpning som lagändringen medfört.

Det frontalangrepp mot den danska arbetsmarknaden som inleddes med EU-domstolens avgörande i Laval-målet ska bekämpas slås det fast i ett uttalande från den 16 mars: "Lavaldomen var ett politiskt övergrepp som sedan förvandlades till dansk lagstiftning."

Det betyder enligt ordföranden i Byggefagenes Samvirkens organisationsutskott, Bo Rosschou, att man avvisar de så kallade Lavalavtalen.

– Det har visat sig att varje gång vi har träffat på ett utländskt företag, så har det på ett eller annat sätt varit en dansk bulvan. Vi i Malernes Fagforening har själva varit i den situationen att vi ingått ett b-kollektivavtal med en polsk ägare, som vi sade upp då det visade sig att han hade fast adress i Danmark sedan tre år. Han blev därefter erbjuden ett danskt kollektivavtal eftersom det första hade ingåtts på falska grunder, säger Bo Rosschou.

Det är den linjen som byggfacken nu kommer att driva i kampen mot social dumpning. I uttalandet från Byggefagenes Samvirke heter det:

"Folketingsmajoritetens – och fackföreningsledningens – införande av a- och b-kollektivavtal är ett stort hot mot solidariteten på arbetsplatserna. Därför kommer vi inte att acceptera b-kollektivavtal. De innebär social dumpning, illojal konkurrens och minskade skatteintäkter. Arbetsgivare som vill ha b-kollektivavtal är oseriösa."

Gösta Torstensson

Rekordhögt euromotstånd

Euromotståndet i Sverige är rekordhögt enligt en färsk opinionsundersökning, gjord av Demoskop på uppdrag av banken SEB.

Bara 37 procent skulle rösta ja till euron i en folkomröstning i dag. Betydligt fler, 55 procent, skulle rösta nej, visar mätningen som bygger på 1.004 intervjuer genomförda 31 mars–7 april.

Euromotståndet är därmed på den högsta nivån sedan 1997, då mätningar började göras av Statistiska centralbyrån [SCB].

Regeringen vill ha nya momsregler

Regeringen uppmanar EU-kommissionen att se över momsreglerna för den ideella sektorn där många kulturaktiviteter ingår. Uppmaningen är ett svar på att Brysselbyråkraterna anser att Sverige bryter mot EU:s regelverk och har alltför generösa undantag på det här området. Utgångspunkten för regeringen är att det inte ska bli några ekonomiska förändringar oavsett hur momsreglerna utformas.

Generalstrejk mot nedskärningar i Portugal

Skolor, sjukhus och domstolar var stängda den 4 mars när Portugal lamslogs av en generalstrejk. De stora fackföreningarna protesterade mot regeringens sparplaner där löner i offentlig sektor fryses och för varje två personer som försvinner från offentliga jobb ska bara en ersättas. Dessutom kommer socialbidragen att begränsas.

I likhet med länder som Grekland och Spanien brottas Portugal med ett växande underskott i budgeten. Det låg på 9,3 procent av BNP förra året, vilket är skyhögt över det krav som EU:s så kallade stabilitetspakt ställer om ett underskott på högst 3 procent av BNP.

Dessutom är arbetslösheten den högsta på 25 år och ekonomin befinner sig i en djup svacka.

Nu börjar förtroendet för den socialdemokratiske premiärministern José Socrates att vackla. I februari hade andelen som ser positivt på honom fallit till knappt 30 procent, från drygt 40 procent i januari.

Norsk strejk mot social dumpning

– Minmilönerna måste höjas! Det är det raka beskedet från strejkvakterna Morten Jensen och Kristoffer Hansen Veidekke på ett byggprojekt i Oslo centrum. Klockan 06.00 på morgonen tog de på sig de gula strejkvaktsvästarna och intog sina platser utanför byggarbetsplatsen.

– I realiteten är detta en strejk mot social dumpning. Minmilönerna måste höjas, säger Morten Jensen.

För några år sedan låg minmilönerna på 85 procent av genomsnittslönerna, men de är nu nere på 72 procent. Byggnadsarbetarna har haft en sämre löneutveckling än det övriga arbetslivet de senaste åren.

– Så detta är en strejk mot social dumpning?

– Ja, svarar Morten Jensen.

Höjning av minmilönerna har varit knäckfrågan allt sedan Fellesforbundet överlämnade sina avtalskrav till Byggenæringens Landsforening [BNL] den 15 mars. Fellesforbundet har krävt att minmilönerna ska höjas till 85 procent av genomsnittslönerna, men arbetsgivarna har sagt nej. Fackförbundet var villigt att gå med på en successiv ökning, men det avvisades blankt av BNL:s förhandlingsdelegation.

Avståndet mellan BNL:s erbjudande och Fellesforbundets yrkanden var för stort. Därför gick 19.000 byggnadsarbetare på 800 arbetsplatser ut i strejk den 12 april.

EN HÖJNING AV MINIMILÖNERNA KOMMER att få störst betydelse för utländska arbetare i Norge. För det första därför att det nästan bara är utländska arbetstagare som jobbar för minmilöner och för det andra därför är det minmilönenivåerna som används när kollektivavtal allmängiltigförklaras [dvs. i praktiken upphöjs till lag som gäller för alla arbetstagare och arbetsgivare oavsett om de är organiserade eller inte].

Fellesforbundet har haft en höjning av minmilönerna som huvudkrav under lång tid. På industriområdet lyckades man i årets avtalsrörelse höja minmilönerna med nio procent, enligt Arve Bakke, Fellesforbundets ordförande. Men andelen utländska arbetare är högre på byggarbetsplatserna än i industrin. En ökning av minmilönerna på detta avtalsområde kommer därför att få större betydelse och innebära att priset på utländsk

arbetskraft skulle stiga. Konkurrenssituationen mellan utländsk och inhemsk arbetskraft skulle förskjutas så att de företag som baserar sig på norsk arbetskraft skulle klara sig bättre i anbuds-kampen.

Byggfackens strejk berör därför kärnan i hela arbetskraftssituationen i bygg- och anläggningsbranschen efter EU-utvidgningen våren 2004. Strejken är, precis som strejkvakterna Morten Jensen och Kristoffer Hansen Veidekke konstaterar, en strejk mot social dumpning.

Fellesforbundets avdelningar i flera norska städer har haft ett tryck från polska byggnadsarbetare efter att den landsomfattande byggstrejken utlöstes. Polackerna är rädda för att förlora jobben om de strejkar.

– Flera har ringt hit efter att de fått höra av arbetsgivare att de måste jobba vidare trots strejken, säger ombudsmannen Julia Maliszewska i Oslo Byggningsarbeiderforening.

– De är rädda för att bli hemskickade om de lägger ned arbetet. Men efter samtalen med oss är det ingen som har sagt att de inte vill strejka. Vi har också haft många telefonsamtal från utländska arbetare som vill bli medlemmar i Fellesforbundet för att kunna delta i strejken tillsammans med de andra anställda.

Gösta Torstensson

Konflikt mellan olika domstolar

Den 17 mars lade EU-kommissionen förslag om att EU ska ansluta sig till Europakonventionen för mänskliga rättigheter. EU-kommissionären Viviane Reding föreslås få förhandlingsmandat att för EU:s räkning tillträde konventionen.

EU har sedan tidigare förklarat sig följa Europakonventionen, men när EU nu formellt ska tillträda konventionen uppstår en märklig situation genom att såväl EU-domstolen i Luxemburg som Europadomstolen i Strasbourg kommer att övervaka tillämpning och efterlevnad av de respektive regelverken.

Vad som händer om och när det uppstår en motsättning i domstolarnas tolkningar av en specifik rättighet, typ föreningsrätten, är skrivet i stjärnorna. Men hitintills har EU-domstolen aldrig gjort avkall på sin exklusiva rätt att tolka EU:s fördrag och lagstiftning.

Gösta Torstensson

EU ligger bakom lönedepressning

En studie från europeiska fackliga utredningsinstitutet ETUI-REHS som presenterades förra året har undersökt lönedepressningen i EU under de senaste 20 åren. Studien slår fast det som förtigs i den fackliga propagandan för EU, lönedepressningen beror inte på några tillfälliga misstag utan är en "kärnfråga" inom EU-området.

EU och EMU pekats ut som två av huvudfaktorerna till denna utveckling.

Lönernas andel av BNP har sjunkit i hela EU och mest i de länder som är med i EMU, dvs. ju mer integrerat ett land blir i EU-projektet desto hårdare press sätts det på lönerna. Se bara på utvecklingen i Grekland där arbetarna har att välja mellan sänkta löner eller lämna EMU.

Att höja vinsterna på lönernas bekostnad innebär dels att se till att lönerna inte höjs i samma takt som produktiviteten. Detta har man lyckats med. Mellan 1995 och 2007 har produktiviteten i EU:s 27 medlemsländer ökat med över 20 procent, men lönerna med bara 13,9 procent.

Det handlar också om att sänka lönerna. Även detta har varit framgångsrikt inom EU. Antalet låglönearbetare har ökat kraftigt i Europa de senaste åren. I Storbritannien utgör låglönearbetarna 29 procent, i Tyskland 22 procent och i Holland 17 procent. Även antalet "arbetande fattiga" ökar och utgör idag åtta procent av de arbetande i EU.

STUDIEN VISAR ATT DENNA PRESS på lönerna inte är någon tillfällighet utan har gjorts mycket medvetet. I Holland slöt regeringen, arbetsgivarorganisationen och de fackliga ledningarna 1982 en social pakt för att begränsa löneökningarna. Liknande pakter har sedan slutits i ett flertal EU-länder. För Sveriges del innebär industriavtalet en sådan pakt.

Längst har Belgien gått när landet 1996 lagstiftade att löneökningarna skall vara lägre än i grannländerna Holland, Frankrike och Tyskland.

Att pressa ner lönerna är det primära även för den svenska regeringen.

Detta blev tydligt när Anders Borg för någon månad sedan deklarerade att en sänkning av arbetsgivaravgiften inte är aktuell för tillfället. Detta är och har varit en viktig fråga för kapitalisterna för att höja vinsterna. Men Anders Borg var

BILD: LARS-ERIK HÅKANSSON

tydlig att detta inte ska göras därför att det i sin tur kan öka utrymmet för lönerna, eller rättare sagt minska företagens incitament att hålla nere lönerna, och det primära är att dessa ska sänkas.

Anders Borg var också tydlig när han sa att det uttalade målet med det fjärde steget i jobbskatteavdraget var att hålla nere lönekraven i den nu pågående avtalsrörelsen. Skapandet av ett låglöneproletariat är grunden i moderaternas jobbpolitik.

Intressant är att den europeiska fackliga studien konstaterar att pressen på lönerna har skett såväl med som utan facklig medverkan. Genom både centralisering av lönesättningen och genom decentralisering. Både genom kollektivavtal och utan.

Det avgörande är alltså inte formen, utan innehållet. Formen anpassas till de rådande omständigheterna i varje givet land. En diskussion som enbart handlar om formerna blir därför en skendebatt. Så har Svenskt Näringsliv aldrig i grunden kritiserat den centraliserade svenska modellen. Varför skulle dem? Kom ihåg LO:s avtalssekreterare Per Bardh som inför den stundande avtalsrörelsen deklarerade att det krävs centrala avtal för att facket ska kunna dämpa löneökningstakten.

Slutsatsen i den europeiska studien är att lönepressen kommer att fortsätta. Detta beroende på de rådande styrkeförhållandena och avsaknaden av en alternativ samhällsvision om framtiden inom fackföreningsrörelsen.

Robert Mathiason

EU-regler i konflikt med kollektivavtal

I april kommer vi att få ett förslag till dom i EU-domstolen som kan komma att bli lika omdiskuterat som Laval-målet.

I Tyskland regleras, liksom i Sverige och flera andra länder, många tjänstepensioner genom kollektivavtal. Parterna kommer också överens om vilka bolag som ska sköta detta. I Sverige har vi på liknande sätt även skapat olika försäkringslösningar genom kollektivavtal. Ett system som fungerar och fungerat bra – även på den offentliga arbetsmarknaden.

För det är inga problem så länge det gäller privatanställda. Men EU-kommissionen anser att den tyska staten brutit mot EU-rättens upphandlingsregler när man gjorde detta i avtal utan att först genomföra en offentlig upphandling i hela EU. EU-kommissionen tycker att dessa pensioner ska vara öppna för anbud från alla försäkringsbolag i Europa. Därför har kommissionen stämt Tyskland inför EU:s domstol.

Detta har fått kollektivavtalens förespråkare att reagera. Bland annat har den svenska regeringen, efter viss påtryckning från både arbetsgivare och fackliga organisationer, intervenerat på Tysklands sida till försvar för Tyskland.

Målet har paralleller med Laval-domen och andra omdiskuterade domar från EU-domstolen menar TCO:s chefsjurist Ingemar Hamskär som var med vid den muntliga förhandlingen i domstolen.

– En framgång för kommissionen i Tysklands-fallet skulle kunna få mycket olyckliga effekter för förhandlingsmodellen och kollektivavtalen på

offentlig sektor i Sverige, menar Ingemar Hamskär.

Han menar att risken med en fällande dom är att möjligheten för stora medlemskollektiv att via kollektivavtal öka riskspridning och hålla nere kostnader avsevärt skulle försvåras eller till och med slås sönder. Uppdraget till de i avtalen utpekade tjänstepensionsfonderna skulle få göras om och inflytande från partsystemet i dessa gå om intet. Den svenska arbetsmarknadsmodellen skulle urholkas och den fria förhandlingsrätten på inom offentlig sektor väsentligt försvagas.

– De som ytterst riskerar drabbas skulle vara försäkringstagarna. De avtalade pensionerna är enkla att administrera och vilar på en solidaritetsprincip som ger ett brett försäkringsskydd även för de med lägre inkomster, menar Ingemar Hamskär.

Han tvivlar på att det skall gå att skapa ett liknande system i öppen konkurrens.

Men striden gäller också principer. Den så kallade partsautonomin, det vill säga att parterna ska kunna bestämma själva över sina egna gemensamma angelägenheter utan inblandning av vare sig staten eller EU står här mot EU:s regler om fri marknadskonkurrens. Tidigare domar där dessa principer stått mot varandra har inte gynnat partsautonomin som är själva hörnstenen i den svenska modellen.

I april kommer ett yttrande från EU:s generaladvokat i målet [C-271/08]. Det kan ge en fingervisning om hur domstolen sen kommer att döma.

– Det är med stor spänning [och på erfarenhet baserad fasa] vi har att se fram mot fortsättningen i EU-domstolen, menar Ingemar Hamskär.

Gösta Torstensson

Folkrörelsen Nej till EU i Stockholm planerar att anordna en studiecirkel om EU, arbetsrätten och fackföreningarna.

Gösta Torstensson kommer att vara cirkelledare, men även andra föreläsare kommer att bjudas in.

Du som är intresserad kan anmäla dig till Eva Jonsson genom att mejla eva.e.jonson@gmail.com eller genom att ringa

076-214 71 69.

EU-kritik mot svenska visstidsregler

EU:s direktiv om visstidsarbete säger att medlemsländerna ska förhindra missbruk av tidsbegränsade anställningar. EU-kommissionen anser att Sverige inte uppfyller kraven i direktivet och har därför skickat en varning, en så kallad formell underrättelse, till Sverige.

Kommissionen menar att Sverige saknar en tydlig övre tidsgräns för flera på varandra följande visstidsanställningar vid vikariat och allmän visstidsanställning. Kommissionen bedömer att lagen ger utrymme för arbetsgivare att stapla tillfälliga anställningar på varandra. Den anser också att åtgärder saknas mot missbruk av visstidsanställningar för säsongsarbete och för arbetstagare som fyllt 67 år.

Visstidsanställningar är en anställningsform där företaget kan lägga alla risker vid konjunkturförändringar på den enskilde arbetstagaren. Som visstidsanställd kan du jobba på en arbetsplats i upp till fem år, men ändå sägas upp före personer med avsevärt kortare arbetstid. Uppsägningstiden är dessutom begränsad till en månad vilket gör det till en mycket osäker anställningsform.

I LO-rapporten ”Anställningsformer år 2009” framgår att andelen visstidsanställningar ökar när konjunkturen tar fart. När den sedan vänder är det de visstidsanställda som först får gå. Då konjunkturen senast stod på topp år 2007, hade andelen visstidsanställda ökat till 16 procent av samtliga anställda och uppgick till 622.000 personer. Två år senare hade andelen minskat till 13,7 procent. Antalet visstidsanställningar hade då minskat med drygt 84.000.

Inom två månader ska Sverige besvara EU-kommissionens varning annars väntar ytterligare påföljder. Det var den fackliga centralorganisationen TCO som klagade till EU-kommissionen. TCO ville att kommissionen skulle kontrollera om lagen om anställningsskydd [LAS] som gjordes om den 1 juli 2007 överensstämmer med EU:s regler.

Arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin [m] håller inte med om att den svenska lagen skulle bryta mot EU:s regler för visstidsanställningar. Därför ser regeringen inga skäl till att ändra reglerna för tillfälliga anställningar.

– Vi är övertygade att lagen om anställningsskydd lever upp till visstidsdirektivet och det ska

vi nu förklara för EU-kommissionen, säger Anna Bergsten, politisk sakkunnig hos Sven Otto Littorin.

På TCO är man förvånad över regeringens inställning.

– Det här är ett verkligt problem inom kustbevakningen där olika typer av visstidsanställningar kan staplas på varandra. Här ser vi precis den typ av missbruk från arbetsgivare som EU-kommissionen pekar på. Det är en lucka i lagen som måste täppas till, säger Ingemar Hamskär, chefsjurist på TCO. Gör Sverige ingenting är det min bedömning att kommissionen går vidare till EU-domstolen.

Rätt eller fel, den principiella frågan är om de regler som gäller på svensk arbetsmarknad ska bestämmas av de 349 folkvalda riksdagsledamöterna eller av 27 ickevalda EU-byråkrater i Bryssel och 27 enväldiga EU-jurister i Luxemburg.

Gösta Torstensson

Sverige försöker sällan påverka EU-domstolen

Susanne Sjölander vid juridiska fakulteten vid Uppsala universitet har undersökt hur Sverige har agerat i EU-domstolen under perioden januari 2006 till november 2009 i arbetsrättsliga mål, en period där Sverige haft både en socialdemokratisk och en borgerlig regering.

När en nationell domstol begär ett tolkningsbesked, eller förhandsavgörande, från EU-domstolen vidarebefordras frågan till alla medlemsstater. De har sedan två månader och tio dagar på sig för att bestämma om de ska yttra sig skriftligt i det aktuella målet.

När det gäller så kallade direktstämda mål, till exempel att EU-kommissionen anmäler ett medlemslands regering till EU-domstolen, publiceras en mycket kortfattad information i EU:s officiella tidning och i de målen är tidsfristen sex veckor och tio dagar för att intervensera. Handlingarna i målet är sekretessbelagda.

Susanne Sjölanders undersökning visar att bara i 8 av 109 arbetsrättsliga mål i EU-domstolen i Luxemburg har den svenska regeringen försökt påverka utgången.

– Arbetsrätten verkar inte vara ett prioriterat område för svenska regeringar, säger Susanne Sjölander till tidskriften Lag & Avtal.

Gösta Torstensson

[eu och facket] är ett nyhetsbrev för folkrörelsen nej till eu:s fackliga nätverk. ansvarig utgivare: jan-erik gustafsson. redaktör: gösta torstensson. adress: rondovägen 312, 142 41 skogås. tfn: 08-771 43 79. e-post: gosta.torstensson@nejtill.eu.se.

folkrörelsen nej till eu är en partipolitiskt obunden medlemsorganisation. adress: pölgatan 5, 414 60 göteborg. e-post: kansli@nejtill.eu.se. hemsida: www.nejtill.eu.se.